

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านองค์กร กับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพเภสัชกรรมโรงพยาบาล โดยศึกษาปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานและปัจจัยด้านองค์กรในโรงพยาบาลในเขตตรวจราชการที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 – 30 เมษายน 2550 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เภสัชกรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลในเขตตรวจราชการที่ 2 ทั้งหมด (กระทรวงสาธารณสุข: 2550) 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีโรงพยาบาลทั้งหมด 89 แห่ง แบ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ 2 แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป 5 แห่ง และโรงพยาบาลชุมชน 82 แห่ง จำนวนเภสัชกรทั้งหมด 291 คน รายละเอียดดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรเภสัชกรในเขตตรวจราชการที่ 2 จำแนกตามจังหวัด

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนประชากรเภสัชกร (คน)			
		โรงพยาบาลชุมชน / โรงพยาบาลยุทธพร	โรงพยาบาล ทั่วไป	โรงพยาบาล ศูนย์	รวม
1	ตาก	18	27	0	45
2	สุโขทัย	31	30	0	61
3	พิษณุโลก	32	0	41	73
4	เพชรบูรณ์	40	21	0	61
5	อุตรดิตถ์	27	0	24	51
รวมทั้งหมด		148	78	65	291

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการตรวจสอบเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีของโครงสร้างพื้นฐานตัวแปร แต่ละตัวแปร คือ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร การรับรู้บทบาทหน้าที่ ความพึงพอใจในงาน แรงจูงใจ และ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล รวมทั้งมาตรฐานวิชาชีพ เกณฑ์กรมโรงพยาบาล

2.2 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือที่รวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ข้อความที่จัดเรียงไว้อย่างเป็นระบบระเบียบ และมีช่องเว้นไว้ด้านหน้าหรือด้านหลังสำหรับบันทึกผล โดยใช้เครื่องหมาย ✓ หรือ X แทนคำตอบดังกล่าว (Koul, 1984: 149-150 อ้างในบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ, 2542) จะไม่ประเมินค่าข้อความนั้นว่าดีหรือไม่ดีมากนักเพียงใดเหมือนแบบประเมินค่า

แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมและเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดสิ่งที่เป็นนามธรรมด้วยการแปลงเป็นปริมาณในเชิงเปรียบเทียบนิยมใช้วัดพฤติกรรม หรือสิ่งต่างๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขโดยตรงได้

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แต่ละข้อจะมีทางเลือกให้ตอบ ใช้วัดความคิดเห็นของเภสัชกรโรงพยาบาลในเขตตรวจราชการที่ 2 โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ งานที่รับผิดชอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และกรอกข้อความ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงาน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ ความพึงพอใจในงาน และแรงจูงใจในการทำงานของ เภสัชกรโรงพยาบาล ตามมาตรฐานเภสัชกรรมโรงพยาบาล แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ กำหนดระดับความคิดเห็นและเกณฑ์การให้คะแนนได้แก่

- 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด
 4 = เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
 3 = ไม่แน่ใจ หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่ามีความเห็นตรงกับข้อความนั้น
 2 = ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนน 5
เห็นด้วย	คะแนน 4
ไม่แน่ใจ	คะแนน 3
ไม่เห็นด้วย	คะแนน 2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนน 1

คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานของเภสัชกรโรงพยาบาลในเขตตรวจราชการที่ 2 นำมาจัดระดับคะแนนเป็น 3 ระดับคือ มีการปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานมาก มีปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานปานกลาง และมีปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานน้อย โดยประยุกต์จากแนวคิดของเบสต์ (Best, 1977: 174) ดังนี้

คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามรวม 20 ข้อ และมีการจัดระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ยมีค่ามากกว่า 3.67 หมายถึง มีปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานมาก

คะแนนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 2.34 – 3.67 หมายถึง มีปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 1.00 - 2.33 หมายถึง มีปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานน้อย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยด้านองค์กร ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ กำหนดระดับความคิดเห็นและเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด
 4 = เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความเห็นตรงกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
 3 = ไม่แน่ใจ หมายถึง ท่านไม่แน่ใจว่ามีความเห็นตรงกับข้อความนั้น
 2 = ไม่เห็นด้วย หมายถึง ท่านมีความเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้นเป็นส่วนใหญ่
 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ท่านมีความเห็นไม่ตรงกับข้อความนั้นมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนน 5
เห็นด้วย	คะแนน 4
ไม่แน่ใจ	คะแนน 3
ไม่เห็นด้วย	คะแนน 2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	คะแนน 1

คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านองค์กรของเภสัชกรโรงพยาบาลในเขตตรวจราชการที่ 2 นำมาจัดระดับคะแนนเป็น 3 ระดับคือ มีการปัจจัยด้านองค์กรมาก มีปัจจัยด้านองค์กรปานกลาง และมีปัจจัยด้านองค์กรน้อย โดยประยุกต์จากแนวคิดของเบสต์ (Best, 1977: 174) ดังนี้

คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามรวม 10 ข้อ และมีการจัดระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ยมีค่ามากกว่า 3.67 หมายถึง มีปัจจัยด้านองค์กรมาก
 คะแนนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 2.34 – 3.67 หมายถึง มีปัจจัยด้านองค์กรปานกลาง
 คะแนนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 1.00 - 2.33 หมายถึง มีปัจจัยด้านองค์กรน้อย

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานเภสัชกรรมโรงพยาบาลในเขตตรวจราชการที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทั้ง 6 ข้อ ใช้คำถามและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

ปฏิบัติได้ครบหมายถึง ระดับการปฏิบัตินั้นปฏิบัติเป็นประจําอย่างสม่ำเสมอ
 ปฏิบัติค่อนข้างมากหมายถึง ระดับการปฏิบัตินั้นปฏิบัติเป็นส่วนมากเกือบทุกครั้ง
 ปฏิบัติปานกลาง หมายถึง ระดับการปฏิบัตินั้นปฏิบัติเป็นบางส่วน
 ปฏิบัติน้อยหมายถึง ระดับการปฏิบัตินั้นปฏิบัติน้อยหรือนานๆ ครั้ง
 ไม่ได้ปฏิบัติหมายถึง ระดับการปฏิบัตินั้น ไม่ได้ปฏิบัติเลย

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติได้ครบ	คะแนน 5
ปฏิบัติได้ค่อนข้างมาก	คะแนน 4
ปฏิบัติได้ปานกลาง	คะแนน 3
ปฏิบัติน้อย	คะแนน 2
ไม่เคยปฏิบัติ	คะแนน 1

คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพเภสัชกรรมโรงพยาบาลของ เภสัชกร โรงพยาบาลในเขตตรวจราชการที่ 2 นำมาจัดระดับคะแนนเป็น 3 ระดับคือ มีการปฏิบัติมาก มีการปฏิบัติปานกลาง และมีการปฏิบัติน้อย โดยประยุกต์จากแนวคิดของเบสต์ (Best, 1977: 174) ดังนี้

คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามรวม 34 ข้อ และมีการจัดระดับคะแนนเป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ยมีค่ามากกว่า 3.67 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

คะแนนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 2.34 – 3.67 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยมีค่าระหว่าง 1.00 - 2.33 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามและพิจารณาแก้ไขความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้ภาษา (Wording) แล้วปรับปรุงเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองกับเภสัชกร ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในจังหวัดพิจิตร จำนวน 30 คน เนื่องจาก มีสภาพพื้นที่ใกล้เคียงและไม่ได้อยู่ในกลุ่มประชากรเป้าหมาย แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงานเท่ากับ 0.787 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรเท่ากับ 0.710 และค่าความเที่ยงรวม เท่ากับ 0.732

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ขอนหนังสือจากสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดในเขตตรวจราชการที่ 2 ได้แก่ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดตาก นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ และนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

3.2 ดำเนินการส่งแบบสอบถามโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และบางส่วนนำส่งด้วยตนเอง พร้อมกำหนดวันเวลาส่งคืนไว้ด้วย พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยได้แนบซองเจ้าหน้าที่ถึงตนเองและติดดวงตราไปรษณียากร เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืน จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปมีจำนวน 291 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 210 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 72.16

3.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนตรงตามประเด็นของแบบสอบถาม และลงรหัสในแบบสอบถาม เพื่อเตรียมบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4.1 สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการพรรณนาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

4.2 สถิติเชิงอนุมาน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติ ปัจจัยด้านองค์กรกับการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรกรรมโรงพยาบาล โดยสถิติไคสแควร์ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพเกษตรกรรมโรงพยาบาล และใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้ปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านองค์กรกับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพเกษตรกรรมโรงพยาบาล

การพิจารณาว่า ตัวแปร 2 ตัวนั้น มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และมีความสัมพันธ์กันในระดับใด พิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งมีเกณฑ์กว้างๆ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 144)

ค่าความสัมพันธ์ มากกว่า 0.80 ขึ้นไป	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงหรือสูงมาก
ค่าความสัมพันธ์ ระหว่าง 0.60-0.80	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง
ค่าความสัมพันธ์ ระหว่าง 0.40-0.60	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
ค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 0.20-0.40	มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าความสัมพันธ์ต่ำกว่า 0.20	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ทดสอบทั้งหมดที่ระดับ 0.05